

УДК 338.465.4

Пішеніна К.К.
кандидат наук з державного управління
Міністерства освіти і науки України

ІНТЕГРАЦІЙНІ ВИКЛИКИ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто актуальність та особливості здійснення інтеграційних процесів у сучасній системі освіти. Проаналізовано позитивний міжнародний досвід у системі сучасних освітніх технологій. Визначено особливості модернізаційних процесів освітнього кластеру. Розглядаючи інноваційний процес, автор виявив взаємозв'язок суспільних потреб та освітніх послуг. Зокрема, розкрито сутність інтеграційного механізму взаємодії суб'єктів підприємницької діяльності та організації інноваційного процесу в освітній сфері.

Ключові слова: інтеграція, освіта, інновації, механізм взаємодії, система освіти.

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрены актуальность и особенности осуществления интеграционных процессов в современной системе образования. Проанализирован положительный международный опыт в системе современных образовательных технологий. Определены особенности модернизационных процессов образовательного кластера. Рассматривая инновационный процесс, автор выявил взаимосвязь общественных потребностей и образовательных услуг. В частности, раскрыта сущность интеграционного механизма взаимодействия субъектов предпринимательской деятельности и организации инновационного процесса в образовательной сфере.

Ключевые слова: интеграция, образование, инновации, механизм взаимодействия, система образования.

ANNOTATION

The article considers the relevance and peculiarities of the implementation of integration processes in the modern educational system. An analysis of positive international experience in the system of modern educational technologies is conducted. The peculiarities of the modernization processes of the educational cluster are determined. Considering the innovation process, the relationship between social needs and educational services is revealed. In particular, the essence of the integration mechanism of the interaction of business entities and the organization of the innovation process in the educational sphere is revealed.

Key words: integration, education, innovation, mechanism of interaction, education system.

Постановка проблеми. Флагманом розвитку сучасної економіки є освіта. Безумовними лідерами стають ті країни, що активно впроваджують інновації в освітню політику. Створюється потужний еволюційний важіль, який формує значні соціокультурні зрушення. Впровадження позитивного міжнародного досвіду в систему сучасних освітніх технологій держави забезпечує високий рівень модернізації освітнього кластеру. За таких обставин найважливішою умовою забезпечення стабільного економічного зростання в Україні стає необхідність нагальної активізації інтеграційних процесів, докорінної модернізації технологічної бази та впровадження сучасних інформаційних технологій в освітній процес. Масштабність та висока складність завдань забезпечення сталого інноваційного розвитку освіти зумовлюють зростання ролі наукових досліджень цих питань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження закономірностей інноваційного розвитку та вивчення різних аспектів інтеграційних процесів в освітній сфері здійснювалося в наукових працях видатних вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, таких як В. Гриньова, А. Гальчинський, В. Геєць, С. Дорогунцов, С. Ілляшенко, А. Кінах, Л. Кузьменко, Л. Масловська, П. Мельник, О. Попов, Л. Рейкова, В. Рижих, Д. Стеченко, Д. Стігліц, О. Шнипко.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Однак, незважаючи на велику кількість досліджень у цій сфері, деякі важливі питання формування та розвитку методичної та практичної бази інтеграційного розвитку й підтримки інноваційної діяльності в контексті сталого розвитку освітньої сфери, досі не дістали належного висвітлення.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає у виявленні характерних особливостей інтеграційних процесів, які є головним елементом національної інноваційної складової освітніх технологій, та визначенні їх властивостей, завдяки яким національна освітня система може забезпечити високу якість освітніх послуг світового рівня.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під час дослідження проблем у сфері освіти, пов'язаних із взаємодією суб'єктів інноваційного процесу, доцільно розглянути поняття «інтеграція» на основі використання комплексного підходу. Поняття «інтеграція» походить від латинських значень “integrum” («ціле») і “integratio” («заповнення», «відновлення»). У контексті нашого дослідження воно означає поєднання, переплетення, об'єднання економічних, державних, соціальних структур різних рівнів [1, с. 112; 2].

В економічному аспекті інтеграція інтерпретується як процес розширення економічного та виробничого співробітництва, форма взаємного пристосування, інтернаціоналізація господарського життя, об'єднання національних господарств двох та більше держав [3, с. 28; 4, с. 301]. В нашому випадку інтеграція відбувається в об'єднанні та спільному використанні освітніх ресурсів, створенні сприятливих умов для здійснення економічної діяльності бізнес структур, отриманні висококваліфікованих співробітників, розширенні та поглибленні виробничо-технологічних зв'язків підприємств під час створення професійних стандартів підготовки спеціалістів, зняті взаємних бар'єрів щодо працевлаштування [5, с. 149; 6, с. 19].

Інтеграцію в освітній сфері необхідно розглядати як процес організації, який має ознаки ієрархічності, самоорганізації та націлений на отримання кінцевого результату. Для глибшого розуміння сутності інтеграції необхідно змістовно розглянути головні ключові слова та розібратися з їх сутністю та взаємозв'язками:

- слова «цілий», «єдиний», «нероздільний», «зв'язаність», «зв'язок» застосовують під час тлумачення інтеграції як стану;

- слова «об'єднання», «єднання», «згуртування», «зближення», «пристосування», «зв'язування», «співпраця» вживають під час трактування інтеграції як процесу;

- слово «імерджентність», що означає здатність до саморозвитку, раціональності та координації факторів виробництва освітньої послуги, вживають під час розуміння інтеграції як організації.

Розглядаючи інноваційний процес з точки зору економічної теорії та беручи до уваги діалектику взаємин, можемо виявити взаємозв'язок суспільних потреб з виробництвом, обумовлений позитивною динамікою продуктивних сил в суперечливій єдності з виробничими відносинами, які безпосередньо впливають на періоди зміни фаз технологічного укладу. Такі відносини здійснюються на основі наукових знань, що генерують науку, соціально-культурні цінності та потреби людини в нових освітніх технологіях, виробництві освітніх послуг. Цей підхід дає змогу розкрити сутність інтеграційного механізму взаємодії суб'єктів та організації інноваційного процесу в освітній сфері.

У сучасній науковій літературі механізми взаємодії освітньої та інформаційної сфер розглянуті під різним кутом [7, с. 88; 8, с. 21; 9, с. 12]. З усього різноманіття підходів багато вчених правомірним чином виділяють особливу групу інституційних інструментів. У контексті нашого дослідження завдання формування механізму інтеграційної взаємодії суб'єктів освітньої діяльності передбачає обґрунтування пріоритетності та розроблення відповідних інструментів, що дають змогу виконати такі зміни:

- коригування параметрів освітньої інфраструктури, необхідне для ефективної взаємодії суб'єктів;

- селекція та закріплення між суб'єктами інтеграційної взаємодії ефективних типів трансакційних комунікацій;

- ініціювання інтеграційної взаємодії індивідуальних суб'єктів в раціональних формах економічних відносин.

Поділяючи позицію сучасних дослідників, ми виходимо з того, що інституційні механізми регулювання та впорядкування цікавлять нас з боку інтеграційного процесу секторальної конвергенції, тому повинні відповідати таким вимогам:

- відповідність конкретному механізму формування та реалізації освітнього процесу, отже, відповідність його природі;

- використання стратегії розвитку інтеграційної взаємодії, здійснення підтримки у її застосуванні в освітньому процесі;

- володіння системним механізмом забезпечення якості освітніх послуг, тобто вичленення одного або декількох інструментів з цього механізму, що, як правило, призводить до негативного результату.

З одного боку, механізм інтеграційної взаємодії суб'єктів освітнього процесу детермінує над комплексом інституційних інструментів, які є основними векторами та функціональними ланками розвитку освітньої інфраструктури.

З іншого боку, механізм, що складається з певного числа інституційних інструментів, повинен впливати на підтримку оптимальної стратегії взаємодії суб'єктів освіти в просторі [10, с. 19; 11, с. 68; 12]. Очевидно, що це стратегія інтеграції.

В наших дослідженнях ми виділяємо дві основні гілки стратегії інтеграції, а саме вертикальну та горизонтальну. Співвідношення між основними гілками стратегії визначається природою керованого освітнього процесу, характером інституційного середовища та особливостями організації інноваційного процесу.

Про домінування вертикальної гілки стратегії інтеграції можна говорити під час застосування механізму інтеграційної взаємодії суб'єктів у контексті відокремленої освітньої структури. В цьому разі інституційне середовище, що формує механізм регулювання інтеграційної взаємодії освітнього кластеру, має відповідати таким вимогам:

- адекватність домінуючому вектору вертикальної інтеграції реалізованої стратегії;

- забезпечення реалізації інтересів суб'єктів інтеграційної взаємодії всіх інституцій;

- відповідність інституційним параметрам, факторам та інтеграційним аспектам інноваційного процесу у сфері освіти.

Відповідно до зазначених вимог докорінно змінюється система управління освітнім кластером під час використання механізму інтеграційної взаємодії суб'єктів інноваційного процесу в освіті [13, с. 184].

По-перше, функції органів державного управління освітньою сферою принципово змінюються, переходячи від установче-галузевого до програмно-цільового або регіонального управління, усуваючи бар'єри, що розділяють академічну науку на вузівську та галузеву.

По-друге, утворюються організаційні форми управління, а саме корпоративні інститути, освітні асоціації, наукові й технологічні парки, що мають переважно акціонерну основу. Фінансові, інноваційні та інвестиційні фонди, а також інформаційно-посередницькі фірми здійснюють інтеграційні процеси й ринкове регулювання діяльності суб'єктів освітньої діяльності.

По-третє, основний керований суб'єкт інноваційного процесу перетворюється, а головним організаційно-господарським осередком стає

кафедра або лабораторія, що займається науково-дослідницькою діяльністю та працює за конкретним контрактом над науково-освітнім проектом.

Академічні й вузівські організації та багато інших науково-дослідницьких комплексів перетворюються на дослідницькі центри, що функціонують на контрактній основі. Розробленням та освоєнням високих технологій, випуском наукоємної продукції займаються створені освітні центри підприємства інноваційного бізнесу.

В умовах утворення нових організаційно-правових форм виробництва освітніх послуг високу ефективність може забезпечити наявна система управління науково-технічним потенціалом під час реалізації перетворень на основі використання інтеграційної стратегії. З розвитком різних відносин та форм власності в освітньому кластері, впровадженням принципів самоокупності та самофінансування спостерігається об'єднання управління інноваційною діяльністю в освітній галузі та виробничих систем на підприємствах.

Процес формування механізмів інтеграційної взаємодії освітніх структур та бізнес-структур повинен будуватися на принципі реалізації інтересів та вимог роботодавців, які використовують інноваційні технології процесу доброзичливості та згуртованості задля досягнення мети.

Висновки. На основі проведеного дослідження можна зробити такі висновки.

1) Для реалізації інтеграційної стратегії розвитку освітнього кластеру на платформі інноваційних технологій необхідно оптимізувати наявні освітні технології під час організації інституційних змін в управлінні ринком освітніх послуг.

2) З огляду на міжнародний досвід посилення якісної складової сфери освіти необхідно забезпечити якісні зміни самої освітньої системи, реформування спеціальностей за вимогами роботодавців та створення освітніх програм відповідно до сучасних інноваційних виробничих технологій.

3) Паралельно з реформаційними змінами у сфері освітніх послуг, підняттям якості та конкурентоспроможності освітніх послуг усіх видів та рівнів співпраці з підприємствами необхідно особливу увагу приділити вдосконаленню інформаційних технологій, які використовуються в навчальному процесі, реалізації наукових досліджень та розробок, інформаційній техніці, а також інформаційно-аналітичним послугам. Це опосередковано підтримує платформу інтеграційної стратегії та модернізацію галузі освіти в структурі національної економіки України.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Ржелішевська В. Проблеми та перспективи функціонування вищих навчальних закладів у регіональній інноваційній системі. Ефективна економіка. 2013. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_3_30.

2. Яровенко Т. Визначення стратегічних напрямів інвестиційного розвитку сфери освіти України на основі SWOT-аналізу. Економічний вісник університету: зб. наук. пр. учених та аспірантів. Вип. 27/1. Переяслав-Хмельницький: ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ ім. Григорія Сковороди», 2015. С. 26–32.
3. Каленюк І. Стратегічні аспекти розвитку освіти. Стратегії економічного розвитку в умовах глобалізації: монографія / Д. Лук'яненко, О. Білорус, В. Євдокименко, Б. Губський, Т. Ковальчук; за ред. Д. Лук'яненко. Київ: КНЕУ, 2001. С. 333–356.
4. Маркіна І. Формування інноваційної системи вищої освіти. Трансфер технологій та інновації: конкурентоспроможна економіка і сталий розвиток: матеріали VII форуму (24–25 жовтня 2013 р.) / відп. ред. В. Шовкалюк. Київ: НТУУ «КПІ», 2013. 352 с.
5. Дубасенюк О. Інновації в сучасній освіті. Інновації в освіті: інтеграція науки і практики: збірник науково-методичних праць. Житомир: вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 12–28.
6. Освіта й наука в інноваційному розвитку сучасної Європи: зб. наук.-експерт. матеріалів / за заг. ред. С. Здіорука. Київ: НІСД, 2014. 124 с.
7. Жил'яев І. Система освіти України в умовах приєднання до Світової організації торгівлі. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2010. № 3. С. 17–24.
8. Гедз М. Характеристика параметрів модернізаційного потенціалу економіки регіонів. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки». 2013. № 5 (61). С. 9–15. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpushk_2013_5_3.
9. Геєць В. Ліберально-демократичні засади: курс на модернізацію України. Економіка України. 2010. № 3. С. 4–20.
10. Катаєва О., Леліхов А. Підходи до комерціалізації послуг науково-технічної сфери та освіти. Економіка України. 2004. № 10. С. 67–71.
11. Кочемировська О., Пищуліна О. Щодо організаційно-економічних засобів підвищення якості соціальних послуг: аналітична записка. Нац. ін-т стратег. дослідж. 2012. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/590>.
12. Осовська Г., Юшкевич О., Завадський Й. Економічний словник. Київ: Кондор, 2009. 358 с.
13. Кваснюк Б. Роль держави в довгостроковому економічному зростанні. Київ: Форт, 2003. 424 с.

REFERENCES:

1. Rzhelyshevskaya V. (2013) Problems and prospects of functioning of higher educational institutions in the regional innovation system. *Effective economy*. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_3_30.
2. Yarovenko T. (2015) Determination of strategic directions of investment development of the sphere of education of Ukraine on the basis of SWOT-analysis. *Economic Herald of the University: Sb. sciences etc. of scientists and post-graduate students. Pereyaslav-Khmelnytsky: Pereyaslav-Khmelnytsky State University of Internal Affairs Gregory Skovoroda*. Issue 27/1. P. 26–32.
3. Kalenyuk I. (2001) *Strategic Aspects of Education Development. Strategies of economic development in the conditions of globalization: monograph* / D. Lukyanenko, O. Belarus, V. Evdokimenko, B. Gubsky, T. Kovalchuk; under ed. D. Lukyanenko. K.: KNEU. P. 333–356.
4. Markina I. (2013) Formation of the innovative system of higher education. *Technology Transfer and Innovation: A Competitive*

- Economy and Sustainable Development: VII Forum (October 24–25, 2013), op. ed. V. Shovkalyuk. K.: NTUU "KPI". 352 p.
5. Dubaseniuk O. (2014) Innovations in modern education. Innovation in education: integration of science and practice: a collection of scientific and methodological works. Zhytomyr: View at ZHDU them. I. Franco. P. 12–28.
 6. Education and science in the innovative development of modern Europe: Sb. scientist-expert. materials / for collections ed. S. Zdiorok. K.: NISD, 2014. 124 p.
 7. Zhilyaev I. (2010) The system of education of Ukraine in the conditions of joining the World Trade Organization. Foreign Trade: Economics, Finance, Law. № 3. P. 17–24.
 8. Gedz M. (2013) Characteristics of the parameters of the modernization potential of the region's economy. Scientific herald of Poltava University of Economics and Trade. Series "Economic Sciences". № 5 (61). P. 9–15. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpusk_2013_5_3.
 9. Heyets V. (2010) Liberal-democratic foundations: a course on modernization of Ukraine. Ukraine economy. № 3. P. 4–20.
 10. Kataeva O., Lelikhov A. (2004) Approaches to commercialization of scientific and technical services and education. Ukraine economy. № 10. P. 67–71.
 11. Kocheyrovskaya O., Pyshchulina O. (2012) Regarding organizational and economic means of improving the quality of social services. Analytical note. National other strategist research. URL: <http://www.niss.gov.ua/artilisi/590>.
 12. Osovska G., Yushkevich O., Zavadsky J. (2009) Economic Dictionary. K.: Condor. 358 p.
 13. Kvasnyuk B. (2003) The role of the state in long-term economic growth. K.: Fort. 424 p.

Pishenina K.K.
*Candidate of Public Administration,
Chief Specialist of the Planning Department and
Financing of Scientific Budget Programs
Department of Economics and Finance,
Ministry of Education and Science of Ukraine*

INTEGRATED CHALLENGES OF MODERN EDUCATIONAL TECHNOLOGIES

The basis for the development of the modern economy is education. Unconditional leaders are those countries that are actively implementing innovation in education policy. This creates a powerful evolutionary lever, which generates significant socio-cultural changes. The introduction of positive international experience in the system of modern educational technologies of the state provides a high level of modernization of the educational cluster. Under such circumstances, the most important condition for ensuring stable economic growth in Ukraine is the urgent need to intensify integration processes, radical modernization of the technology base, and the introduction of modern information technologies in the educational process. The scale and high complexity of the tasks of ensuring sustainable innovation development of education have led to an increase in the role of scientific research on these issues.

In the research, we distinguish two main branches of the integration strategy – vertical and horizontal. The relationship between the main branches of the strategy is determined by the nature of the guided educational process, the nature of the institutional environment, and the peculiarities of the organization of the innovation process.

Academic and university organizations and many other research facilities turn into research centres that operate on a contractual basis. The development of high technologies, the release of high-tech products are engaged in the creation of educational centres of the enterprise of innovative business.

In the conditions of formation of new organizational and legal forms of production of educational services, high efficiency can provide an existing system of management of scientific and technical potential in the implementation of transformations based on the use of integration strategy. With the development of various relations and forms of ownership in the educational cluster, the implementation of the principles of self-sustainability and self-financing, there is an association of management of innovation activities in the educational industry and production systems at enterprises.

In order to implement the integration strategy of the development of an educational cluster on the platform of innovative technologies, it is necessary to optimize existing educational technologies in the organization of institutional changes in the management of the market of educational services.

Taking into account the international experience of strengthening the qualitative component of the education sphere, it is necessary to ensure qualitative changes in the educational system itself, the reform of specialties on the requirements of employers and the creation of educational programs in accordance with modern innovative manufacturing technologies.

Parallel with reformation changes in the field of educational services, raising the quality and competitiveness of educational services of all types and levels of cooperation with enterprises, a special attention should be paid to the improvement of information technologies used in the educational process, implementation of research and development, information technology and information and analytical services. It indirectly supports the platform of integration strategy and modernization of the education sector in the structure of the national economy of Ukraine.